

GRUS I MUREN

är godis för vårblommor & pollinerare

Agneta Bergström
text

Sara Brenne
foto

Sara Brenne i Nyhagens trädgård i Västergötland har byggt grusfyllda murar som gynnar både växter och smådjur. Inspirationen kommer från växtkännaren Peter Korn's sätt att anlägga och plantera i grusbäddar.

Perenner som behöver ett varmt och väl-dränerat läge stortrivs i murarna. Bland annat frodas backsippa och nejlikor som blir kortlivade i rabatterna. Det är fuktigt och ganska kallt här, ungefär zon 3 och ofta tjäle, berättar Sara.

Sara och hennes man Magnus Brenne byggde de första murarna 2013. I dag finns över 25 meter grusmur i trädgården. En av murarna domineras av nejlikor som Sara dragit upp med frö från STA:s frölista [1]. I en annan växer kryddväxter [3] och i en tredje svenska torrängsväxter [6].

– Lavendeln blir väldigt fin och kompakt. Den behöver till skillnad mot dem som växer i jord inte klippas. Perovskian tror jag inte skulle överleva alls i de vanliga rabatterna, säger Sara.

Allra bäst trivs kanske backsipporna som nu är inne på sitt åttonde år i murarna.

Förutom att lyckas med känsliga växter ville Sara gynna solitärbin och andra pollinerare. Även jagande spindlar och skogsödlor har hittat till de varma murarna. ❁

••••• Besök Nyhagens trädgård & plantskola

• Familjen Brennes trädgård och den lilla plantskolan är vanligen öppna torsdag–fredag 14–18 och lördag–söndag 13–17 under säsongen samt vid särskilda evenemang. Läs mer på www.brenne.se.

Så här bygger Sara murarna

1. Kanterna är byggda med sten från trädgården. De är inte murade utan ligger löst.

2. Bädden bottenas med dubbla lager av kraftig markduk för att det inte ska vandra upp jord i gruset. Det är viktigt framför allt om man odlar extra känsliga växter.

3. Bäddarna består av naturgrus, kornstorlek 0–8 mm. Gruset ska vara så grovt att det inte går att "baka kakor" av det. Djupet är minst 20 cm. För större perenner och buskar krävs djupare bäddar, upp till 70 cm.

4. Innan växterna planteras i gruset skakas och sköljs rötterna rena från jord.

5. För att hindra avdunstning och för att det ser snyggt ut täcks ytan med grövre grus.

Foto: Agneta Bergström

Nyplanterade småplantor. Så här ser det ut innan ytan täcks med grövre grus.

Foto: Agneta Bergström

Blomfluga besöker en *Scabiosa ochroleuca* gulvädd.

2

3

4

5

6

1. Denna grusfyllda stödmur domineras av nejlikor som Sara sätt med frön från STA:s frölista. 2. En citronfjäril har satt sugsnabeln i en *Nepeta nervosa* axnepeta. 3. *Lavandula angustifolia* lavendel, *Clinopodium nepeta* stenkyndel och *Thymus serpyllum* backtimjan trivs i kryddmuren. 4. De många hemsådda nejlikhybriderna frodas i murarna. 5. *Pulsatilla vulgaris* backsippa, av frö från 'Röde Klokke'. 6. Murbädd med svenska arter som backtimjan, vitblommande *Armeria maritima* trift och *Geranium sanguineum* blodnäva. Sara tycker det är lättare att så frö än att plantera trift i murarna, de tycks vara känsliga för att man sköljer av jorden från rötterna.

Västsvenska kretsarnas gemensamma växtmarknad!

Söndag den 21 augusti 2022, 12.00–14.00

Välkommen till en dag fylld med växt- och trädgårdsglädje!
 FYNDA VÄXTER och botanisera bland trädgårdsrelaterade produkter hos våra många säljare. Passa även på att ta en fika och njut av den vackra miljön runt festplatsen!

Växtlotteri och försäljning av fika.

Plats: **Gröna Lunds festplats**, Lerdala, mellan Skara och Skövde.
 Mittemot Billings golfbana Stora Kulhult och nära Flämsläts stiftsgård.

Lerdala ligger i den särpräglade Vallebygden med hela åtta naturreservat med skiftande flora och fauna. Här finns ett gammalt böljande kulturlandskap med öppna betesmarker, stengårdsgårdar, grova hamlade askar, lundar med ädellövskog, kalkkärr med orkidéer, blomsterängar och rofyllda fiskesjöar. Remningstorps arboretum, vid Acksjön, har en spännande och väl skyltad samling träd från norra halvklotet.

Varnhems kloster som grundades 1148 är ett mycket populärt resmål. Här finns klosterruiner, klosterkyrka, klostermuseum, örtagård och Klosterkaféet.

Säljare:

Parken är tillgänglig för säljare 10.00–15.30. Säljare och arrangörer handlar före 12.00.

Anmälan görs till: bibbi.noren@yahoo.se eller 073-835 94 09, gärna sms, senast 14/8.

Vi ser helst att större säljare anmäler sig tidigare.

Obs! Säljare medtar egna bord! Försäljningsplats 4 meter, meddela om större plats önskas.

Avgift för säljare: 100 kr och tre växter till lotteriet. För varje ytterligare meter tillkommer 50 kr.

För mindre säljare (max 30 växter) är avgiften enbart de tre växterna till lotteriet.

Bord för kretsens egna medlemmar med ett litet antal växter kommer att finnas.

Givetvis tas bara fräscha, väl omskötta och pigga växter med.

Vetenskapligt namn, pris och säljarens signatur skall finnas på etiketten.

Utförligare information är alltid uppskattad.

Hjärtligt välkomna!
 Skaraborgskretsen

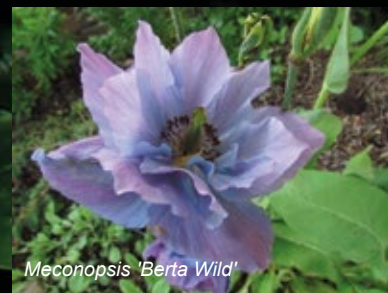
www.skaraborgskretsen.se

Cypripedium
Ulla Silkens grex

Det svindlande vackra Silverfallet vid Karlsfors gård mellan Timmersdala och Lerdala. Foto: Peter Nilsson

Meconopsis 'Berta Wild'